

Hur påverkas civilsamhällets politiska roll av "projektifiering"? Ett nedslag i projektformens påverkan på jämställdhets- och krisberedskapsarbete

David Scott, Biträdande universitetslektor i statsvetenskap,
Karlstads universitet

Projektformens dominans i det moderna samhället

Långtgående "projektifiering" i det moderna samhället – inte bara en allmän ökning av projekt i kvantitativ mening utan också ett ökat införlivande av projektformens logik på alla samhällsnivåer.

Vi möter projekt i form av projektfinansieringssystem, tidsbegränsade projektaktiviteter, standardiserade projektmodeller, projektutvärdering, konferenser för kunskapsöverföring från projekt etc.

Varför är projekt så vanligt förekommande?

Ursprung: 1800-talets moderniseringsprojekt och de amerikanska militär- och rymdprogrammen ("Manhattanprojektet").

Sedan dess har projektformen förflyttat sig till andra sektorer och används regelmässigt i offentlig sektor och i civilsamhället - ökad forskning och problematisering.

Projektformens blomstring behöver relateras till framväxten av "New Public Management" (NPM).

Projektformen harmoniserar väl med idéer och praktiker inom NPM:

- *ansökningsprocedurer som bygger på konkurrens*
- *fokus på produktion av mätbara "outputs"*
- *ökat beroende av standardmodeller och verktyg för planering, implementering och utvärdering av projekt*
- *skapandet av marknader för att upphandla nödvändig expertis*

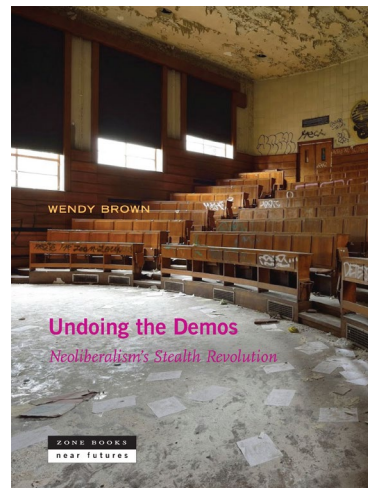
Projektformens effekter

Projektformen är inte en neutral organisationsform utan får avpolitiserande och byråkratiserande effekter.

Projektformen ett uttryck för en "nyliberal rationalitet" (Brown, 2015) vilket innebär att hela samhällsordningen vilar på en konkurrens- och managementlogik.

Projektformen trycker undan "det politiska", dvs möjligheten att politisera orättvisor och artikulera politiska visioner och förändringsambitioner (Mouffe, 2008).

För civilsamhället: kan politiska analyser och visioner formuleras inom ramen för projektlogikens rationella managementspråk?

Några nedslag

Kvinnoorganisationers jämställdhetsarbete i relation till projektformen.

Intensivt arbete för att forma verksamheten utifrån projektformens krav, t ex:

- Anpassa ansökningar till ett management- och projektspråk
- Anpassa implementering till en aktivitetslogik
- Göra sig själv granskningsbar inför extern granskning

Projektformen urholkar organisationernas arbete och deras möjlighet att bedriva samhällsförändrande och politiskt arbete. Byråkrati, expertis och marknadslogiker tar över och avpolitiserar deras arbete.

Krisberedskapsarbete

Stöd till krisberedskapsarbete i civilsamhället är projektifierat (MSB:s 2:4-anslag).

Projektformen introducerar byråkratiska praktiker och arbetsformer i krisberedskapsarbete.

Speciella konflikter mellan krisberedskapsarbete och projektformen:

-Projektformens kortsiktighet vs. behovet av att skapa långsiktig krisberedskap.

-Projektformens fokus på rationellt tänkande (projektplaner och verksamhetslogiker) vs. krisberedskapsarbetets fokus på att hantera det oförutsägbara och det flytande.

SALA
KOMMUN

Att bygga civil
beredskap tillsammans

*Bild från studiematerial framtaget av Bygdegårdarnas
Riksförbund i samarbete med Studieförbundet
Vuxenskolan*

BAKGR UND

- En lång tradition av samverkan med civilsamhället i Sala kommun
- Ekonomiskt effektivt
- Geografiskt spridd kommun – behov av beredskap för alla
- Trygghetspunkter
- Geografiskt områdesansvar
- Stort engagemang – stor förankring
- Stöd av Länsstyrelsen

ÖVNING MATTEUS 2022

Beredskap

Bygdegården, ett nav vid kris

MÅNGA
AKTÖRER

Civilsamhället i samhällets beredskapsplanering Problem och möjligheter

Björn Körlof

F.d. generaldirektör, ordf. i avd V i Kungliga Krigsvetenskapsakademien
senior rådgivare Bygdegårdarnas riksförbund

Skilj på kris i fredstid och planering för höjd beredskap för krig. Vad är totalförsvaret?

- Regeringsformen skiljer mycket noggrant på krig och fred och de olika rättsregler som gäller för dessa olika tillstånd
- Kris är något som kan inträffa i fred utan att beredskap för krig har höjts. Krisberedskap är något annat än krigsberedskap
- Krig och krigsfara kan föranleda höjd krigsberedskap för sådana tillstånd
- Totalförsvaret (särskild lag) består av militärt försvar och civilt försvar
- Totalförsvaret är förberedelser i fredstid för höjd beredskap och verksamhet under höjd beredskap

Målet för civilt försvar avser att uppnå förmåga för att hantera krig, då blir man också bra på att hantera fredstida kriser

- Vilken verksamhet krävs i fredstid av förberedelser för detta och vem eller vilka är ansvariga för dessa förberedelser?
- Vi har nu sedan oktober förra året 10 sektorsmyndigheter som på nationell nivå är ansvariga för dessa förberedelser med ett planeringsansvar som syftar till att uppnå avsedd förmåga inom respektive sektor.
- Under dem finns ansvar på högre regional nivå (civilområden), på lägre regional nivå (länsstyrelser och regioner) och på lokal nivå (kommuner).

Problemen inom dessa ansvarsområden

- Kunskaps- och kompetensbrister
- Bristande medelstildelning
- Oklara ansvarsförhållanden
- Bristande direktiv och anvisningar
- Näringslivets deltagande inte utklarat

Den kommunala nivån har i målet för civilt försvar ett mycket brett ansvarsområde att ”värna civilbefolkningen”

- Det är i detta kommunala ansvar civilsamhällets organisationer bör komma in i den kommunala beredskapsplaneringen för höjd beredskap
- Hur ska den kommunala planeringen ske ihop med civilsamhällets organisationer?
- Vilka resurser har civilsamhällets organisationer som behöver inventeras och inplaneras?
- Vad gäller om plikt och frivillighet?
- Vad gäller om utbildnings- och övningsverksamhet?

Stora möjligheter finns att tillvarata befolkningens engagemang genom civilsamhällets olika organisationer

- Verksamhet under höjd beredskap för krig och under kriser i fredstid kräver dock förberedelser i form av ordnade planer, utbildning och övningar.
- Civilsamhällets olika organisationer behöver ta varandra i handen och agera gemensamt ihop med respektive kommun
- Vilken samarbetsform är bäst?
- Kommunerna behöver få en god handledning från central nivå.
- Kommunerna behöver få goda personella och ekonomiska resurser för att kunna planera insatser med civilsamhällets olika delar

Tack för uppmärksamheten!
Avslutar med en egentagen bild från Kosterfjorden
utanför Strömstad där jag har min sommarstuga

